

e-ISSN:2587-2168

Year: 2022

Vol: 8 Issue: 44

pp 551-563

Article ID

63852

Arrival

02 July 2022

Published

31 AUGUST 2022

DOI NUMBER<http://dx.doi.org/10.29228/ideas.63852>**How to Cite This****Article**

Arslan, H. (2022).

"Türkiye'nin Yeni Güvenlik Konseptinin Terörizmle Mücadele Üzerindeki Etkisi", *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, (e-ISSN:2587-2168), Vol:8, Issue:44; pp: 551-563

International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Türkiye'nin Yeni Güvenlik Konseptinin Terörizmle Mücadele Üzerindeki Etkisi**Turkey's New Security Concept and It's Impact on Combating Terrorism**Hüseyin Arslan¹ ¹ Doç. Dr., Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi, Ankara, Türkiye**ÖZET**

Güvenlik olgusu insanlık tarihi kadar eskidir ve insanlığın yeryüzündeki serüveniyle birlikte gelişmiş ve pek çok değişim geçirmiştir. Güvenliğin temel amacı bireylerin, toplumların ve devletlerin hayatlarını güvenlik içinde sürdürmelerini sağlamaktır, buna karşın terör, güvenliğin en büyük tehditlerinden birisidir. Terörün başlıca hedefleri arasında insanları öldürmek ve korkutmak vardır. Kısaca ifade etmek gerekirse terör insanlık için bir zehir ise güvenlik onun panzehiridir. 11 Eylül 2001 terör saldırıları bu iki aktörü tartışmaların merkezine tekrar yerleştirmiştir. Dünyada sansasyonel bir etki yaratan saldırıdan sonra ABD, küresel çapta adına terörle savaş dediği bir dönemi başlatmış ve bunun için güvenlik konseptini, paradigmasını ve algılarını değiştirmiştir. ABD'nin bu tutumu müttefiki olan pek çok ülkeyi etkilemiştir ki bu ülkelerden birisi de Türkiye'dir. Türkiye jeopolitik konumuyla Asya ve Avrupa'ya bağlayan köprü bir ülke olmanın yanı sıra Ortadoğu ülkeleriyle de komşudur. Bu nedenle küresel ve bölgesel mücadelelerin yol açtığı sorunlar, iç savaşlar, terör ve bunlardan kaynaklanan yoğun göçler Türkiye'yi fazlasıyla etkilemektedir. 11 Eylül'den kısa süre sonra ABD'nin Irak'ı işgal etmesi, Arap Baharı'nın etkisiyle 2011 yılında Suriye'de patlak veren iç savaş Türkiye'nin güney sınırında kaotik bir ortam yaratmıştır. Bu durumdan beslenen DEAŞ ile PKK'nın Suriye uzantısı PYD/YPG, Türkiye'nin güvenliğine yönelik yeni ve ciddi tehditler ortaya çıkarmıştır. Bu arada Türkiye'nin sınır içinde mücadele ettiği PKK ve diğer terör örgütlerine FETÖ de eklenmiştir. Tüm bu gelişmeler Türkiye'yi iç ve dış güvenlik konularında yeni konseptler geliştirmeye itmiştir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin güvenliğini sağlamak ve terörle daha etkin bir şekilde mücadele etmek için takip etmeye başladığı yeni güvenlik konseptini ve onun felsefesini analiz etmektir. Bu analizde, Türkiye'nin, iç ya da dış kaynaklı olduğuna bakmaksızın, tehditlerin gelip kendisini vurmasını beklemeden, kaynağında kurutmak ve terörün ekosistemini yok etmek için nasıl mücadele ettiği ve bu mücadelenin temel yöntemi olan "ara-bul-yoket" stratejisini nasıl uyguladığı yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Terör, DEAŞ, PKK, Ara-Bul-Yoket**ABSTRACT**

The phenomenon of security is as old as the history of humanity and has developed along with the adventure of humanity on earth and has undergone many changes. While the main purpose of security is to ensure that individuals, societies and states continue their lives in safety, terrorism is one of the biggest threats to security. The main targets of terrorism are to kill and intimidate people. For this reason, if terrorism is a poison for humanity, security is its antidote. To put it briefly, if terrorism is a poison for humanity, security is its antidote. The terrorist attacks of September 11, 2001 placed these two actors at the center of the discussions again. After the attack, which had a sensational impact on the world, the USA started a period called the war on terror on a global scale and changed the security concept, paradigm and perceptions for this. This attitude of the USA has affected many countries that are allies, one of these countries is Turkey. Turkey, with its geopolitical position, is not only a bridge country connecting Asia and Europe, but also neighbors with Middle Eastern countries. For this reason, the problems caused by global and regional struggles, civil wars, terrorism and the intense migrations caused by them greatly affect Turkey. The US invasion of Iraq shortly after 9/11 and the civil war that broke out in Syria in 2011 with the effect of the Arab Spring created a chaotic environment on Turkey's southern border. Fed by this situation, DAESH and the PKK's Syrian extension PYD/YPG have created new and serious threats to Turkey's security. In the meantime, FETO has also joined the PKK and other terrorist organizations that Turkey is fighting within its borders. All these developments have pushed Turkey to develop new concepts in internal and external security issues. The aim of this study is to analyze the new security concept and its philosophy that Turkey has begun to follow in order to ensure its security and to fight terrorism more effectively. In this analysis, how Turkey struggles to dry it at the source and destroy the ecosystem of terrorism, without waiting for threats to come and hit it, regardless of whether they are internal or external, and how it applies the "search-find-destroy" strategy, which is the main method of this struggle.

Keywords: Security, Terror, DAESH, PKK, Search-Find-Destroy**1. GİRİŞ**

Güvenlik konusu tarihin her evresinde insanlığın varoluşsal bir olgusu olarak yaşamın her evresinde ve düzeyinde, insanoğlunun sosyal bir varlık olarak gelişimine paralel bir şekilde içine evrildiği sistematik tüm yapılarda hayatini sürdüren en temel etmenlerden biri olagelmıştır. Başka bir ifadeyle güvenlik, insanın ister birey, ister adına aile, aşiret, kabile, klan ya da toplum şeklinde hayatini bulduğu küçük yapılanmalar, isterse adına krallıklar, imparatorluklar, devletler, ulus-devletler, uluslararası ve küresel dönemler şeklinde daha büyük oluşumlar dahilinde olsun, farklı şekillerde tezahür eden ancak her zaman ihtiyaç duyulan bir gerçeklik olmuştur.

Bu açıdan güvenlik düşünürlerin bir kavram olarak üzerinde en çok tartıştıkları konuların başında gelmektedir. Kavramın etimolojik olarak Antik Yunan'dan başlayan tarihi yolculuğu, Ortaçağ düşüncesinin, Rönesans'ın,

Reform hareketlerinin, aydınlanma döneminin, modern, postmodern ve küresel dönemlerin şartlarına göre pozisyon almış, değişip gelişerek günümüze kadar ulaşmıştır. Ancak unutmamak gerekir ki güvenlik kavramı bu tarihi seyirde önemini hiç kaybetmemiş, bireyden devlete uzanan toplumsal, ekonomik, sosyal, siyasal vb. yapılanmaların ve tartışmaların odak noktalarından biri olmayı hep başarmıştır.

Değişen paradigmlar ve konseptler ise güvenliğin ihtiyaçlara göre şekillenmesini ve pozisyon almasını sağlamış, bireylerin ve devletlerin varlıklarını korumasında ve sürdürmesinde sığındıkları bir liman olma görevini her zaman üstlenmiştir. Dolayısıyla her devletin sahip olduğu bir güvenlik konsepti bulunmaktadır. Bu konsept iç güvenlik ve dış güvenlik bağlamında ulusal, bölgesel ve küresel çaptaki gelişmelere göre pozisyon almakta ve değişimler geçirebilmektedir.

Devletlerin güvenlik konseptlerinde yaşadıkları değişimlerin çeşitli sebepleri olabilmektedir. Bu açıdan yaşanan değişimlerin en önemli sebeplerinin başında muhtemel tehditler ve riskler gelmektedir. Çünkü küresel çağın güvenlik bağlamındaki tehditleri ve riskleri artık klasik olmanın çok ötesine geçmiş, tek boyutlu, devletten devlete var olma boyutunu çoktan aşmış, asimetrik, çok boyutlu ve heterojen bir evreye ulaşmıştır. Böylesine önemli ve hassas bir konu olan güvenliğin en büyük tehditlerinden ve düşmanlarının başında ise terör gelmektedir. Terörün başlıca hedefleri arasında insanları öldürmek ve korkutmak vardır. Bu yalın gerçek tarihin kaydettiği ilk terör örgütlerinden başlayıp günümüzdeki terör örgütlerine kadar uzanan bir durumdur. Bu nedenle ifade etmek gerekirse terör insanlık için bir zehir ise güvenlik onun panzehiridir.

Aralarında böylesine bir etkileşim olan bu iki aktörü, yakın zamanda meydana gelen bir saldırı tartışmaların merkezine yerleşmiştir. Bu da daha milenyumun ilk yılı bitmeden dünyanın süper gücü ABD'ye yönelik gerçekleştirilen 11 Eylül 2001 terör saldırısıdır. Dünyada sansasyonel bir etki yaratan saldırıdan sonra ABD küresel çapta terörle savaş adı altında yeni bir dönemin kapılarını aralamış ve bu minvalde güvenlik konseptini, paradigmasını ve algını değiştirmiştir. Dolayısıyla ABD'nin bu tutumu müttefiki olan pek çok ülkeyi etkilemiştir ki bu ülkelerden birisi de Türkiye'dir.

Türkiye sahip olduğu jeopolitik konumu dolayısıyla hem Asya'yı Avrupa'ya bağlayan köprü bir ülkedir hem de Ortadoğu ülkeleriyle komşudur. Bu nedenle küresel mücadelelerin yol açtığı sorunlar, iç savaşlar, terör ve bunlardan kaynaklanan yoğun göçler Türkiye'yi fazlasıyla etkilemektedir. 11 Eylül'den kısa süre sonra ABD'nin Irak'ı işgaliyle başlayan, Arap Baharı'nın etkisiyle 2011 yılında Suriye'de patlak veren iç savaşın kaotik ortamından beslenen DEAŞ ile PKK'nın Suriye uzantısı PYD/YPG'nin Türkiye'nin güney sınırında yuvalanmasına müsaade edilmesi Türkiye'nin güvenliğine yönelik yeni ve ciddi tehditleri ortaya çıkarmıştır. Sınır içinde var olan ve yıllardır mücadele edilen PKK ve diğer terör örgütlerine ilave olarak din istismarı üzerinden palazlanan FETÖ'nün de eklenmesi Türkiye'yi iç ve dış güvenlik konularında yeni konseptler geliştirmeye itmiştir. Dolayısıyla Türkiye kendi milli çıkarlarını önceleyen dış politikası gereği güvenlik açısından kendisine yönelen tehditlere ve risklere karşı yakın zamanda aktif ve proaktif politikalar geliştirmiş ve tedavüle soktuğu yeni güvenlik konsepti üzerinden iç ve dış güvenliğini sağlamak için harekete geçmiştir. Yeni güvenlik konsepti sadece asayiş ve sınırların korunmasını değil aynı zamanda savunmadan emniyete, adaletten sağlığa, ekonomiden ulaşım, enerjiden eğitime, bilişimden şehirleşmeye kadar hemen hemen her konuyu kapsamaktadır. Böylesine geniş yelpazedeki politikaların getirisiyle şekillenen yeni güvenlik konseptinde korunacak değerlerin ve amaçların doğrudan tanımlanabilmesi ve aralarında bir bağlantı kurulabilmesi ise yeni konseptin muhtemel iç ve dış tehditlere ve risklere karşı motivasyon ve başarı sağlanmasında ne derecede kanıksandığı ile doğru orantılıdır.

Türkiye'nin yıllardır terör örgütlerine karşı verdiği mücadelenin değişen yeni güvenlik konseptiyle farklı bir boyut kazandığı ve izlenen yeni paradigmal değişiklikler ve stratejiler sayesinde daha etkin ve başarılı bir evreye girdiği de müşahede edilmektedir. Özellikle 2015 yılında kabul edilen iç güvenlik yasasından sonra terörle mücadelede farklı, kalıcı sonuç odaklı ve başarılı bir döneme geçilmiştir. Bu çerçevedeki değişimler ve yeni güvenlik anlayışıyla devreye sokulan stratejiler ve mekanizmalar Türkiye'nin terörle mücadelesinin yeni rotasına yön vermekte ve bu rotayı yeniden dizayn etmektedir.

Bu çalışmanın amacı da Türkiye'nin 2015'te kabul ettiği iç güvenlik yasasından sonra takip etmeye başladığı yeni güvenlik konsepti gereği, terörü ister sınır içinde ya da sınır ötesinde olsun daha kapıya dayanmadan, kendisini gelip vurmasını beklemeden üzerine giderek bizzat sorunu kaynağında yoketme, ekosistemini kurutma felsefesine dayanarak Türkiye'nin terör örgütleriyle nasıl mücadele ettiğini ve bunun temel yöntemi olan "ara-bul-

yoket" stratejisini nasıl uyguladığını ve bu bağlamda terör örgütlerine karşı sınır içinde ve ötesinde düzenlediği hareketlerle beraber yeni güvenlik konseptinin terörle mücadele üzerindeki sonuçlarını analiz etmektir.

2. GÜVENLİK KONSEPTLERİNİ DEĞİŞTİREN MİLAT: 11 EYLÜL 2001 SALDIRILARI

Soğuk Savaş olarak isimlendirilen dönemin yarattığı iki kutuplu düzen ve bu sistemde yaşanan nükleer silahlanma yarışı dünya için her zaman küresel bir tehdit olmuştur. Soğuk Savaş sonrası dönem ise ortaya yeni çıkan bölgesel aktörler ve sorunlar kaynaklı, tarihi dostluk ya da düşmanlık algısından beslenen yeni aktörlerin ve meselelerin çeşitlendirdiği bir zamanı, yeni bir düzeni ifade etmektedir. Soğuk Savaş sonrasında ortaya çıkan devlet dışı aktörlerin uluslararası arenada artan etkinlikleri ve rolleri güvenliği daha zor anlaşılabilir bir hale sokmuş ve bu karmaşa dünyadaki tehdit ve riskler ile birlikte çatışmaları artırmıştır (Ed. Şahin, 2021, s. V). Bir başka ifadeyle belirtmek gerekirse Soğuk savaşın sona ermesi uluslararası sistemin dengelerini hızla altüst etmiştir. Artık ABD ve Batı için SSCB dağılmış, Varşova Paktı sona ermiş ve Sovyet tehdidi bitmişti. Dolayısıyla yeni açılımlara ve yeni bir sisteme geçiş şarttı. Soğuk savaşın kutuplaştırdığı ülkelerin mevcut statükolarını korumak, geliştirdikleri politikaların, ulusal güvenlik stratejilerinin ve peşinden koştukları çıkarların devamı için yeni fırsatlara, tehditlere ve düşmanlara ihtiyaç vardı.

Dünya milenyuma, düşünsel anlamda liberal demokrasinin ve kapitalist sistemin kesin zaferi, tarihin sonu geldi ve medeniyetler çatışması tezleri, ekonomik anlamda kendi çıkarının peşinden giden, mevcut enerji ve doğal kaynaklara sahip olmak için sömürü düzenini bu minvalde kuran, tetikledikleri iç savaşlar, vekalet ve hibrit savaşlar vb. üzerinden ürettikleri silahları satan tüccar ve hegemonik devletlerin kurmaya çalıştıkları yeni düzenle girmiştir.

Bu yeni düzeni korumak için de güvenlik konusunda bir konsept değişikliğine ihtiyaç vardı ki yeni sistemin güvenlik konseptinin değişimi ve kavramsallaştırmasında da temel iki itici güç başrolü oynamıştır. Birincisi, mutlak zaferini ilan eden liberalizmin dizginlenmesi mümkün olmayan rekabet ve ikincisi ise paylaşımı reddeden ve yeniden sıfır toplamlı oyun kuralına indirgenen çıkar yarışıdır (Akdeniz, 2017, s. 77).

Sunduğu fırsatlar ve içerdiği risklerle küreselleşme, ABD ve Batı'ya soğuk savaştan sonra istedikleri fırsatı ve bahaneyi vermiştir. Bu fırsat ve bahanenin adı: 11 Eylül 2001 terörist saldırılarıydı. Milenyumun hemen başında yaşanan bu trajik terör saldırılarının bugün hala tüm dünyada devam eden artçı şokları ve dramatik sonuçları vardır. Saldırlardan sonra tetiklenen bölgesel çatışmaların, asimetrik savaşların ve ülkeler arasında yaşanan kaotik çatışmaların güvenlik paradigmalarında derin değişimler yaşatmaya devam ettiği bir gerçekliktir (Ünder, 2020, s. 13). Bir milat olarak değerlendirilebilecek bu saldırıyla ABD ve Batı'nın yeni tehdit algısıyla yüzleşmesi, pek çok alanda kendisini hissettirmiş ve beklenen değişim ve dönüşümü tetiklemiştir. Yeni sistem gereği pek çok devlet güvenlik alanı başta olmak üzere geniş kapsamlı yeni düzenlemeler yapmak zorunda kalmıştır. Böylece küresel ve bölgesel ölçekte yeni ilişki ağları ve kalıpları ortaya çıkmıştır. Dünya yeni bir döneme girmiş ve özellikle terör başta olmak üzere yeni tehditlerle yüzleşilmeye başlanmıştır (Arslan, 2021, s. 7).

Yeni dönemin kapılarını aralayan saldırı 11 Eylül 2001'de teröristlerce kaçırılan sivil uçakların rotalarının değiştirilerek Dünya Ticaret Merkezi'ne ve Pentagon'a çarptırılmasıyla gerçekleştirilmiştir. Saldırı sonucu yaklaşık 3000 insan ölmüş ya da kaybolmuştur (Yılmaz, 2011, s. 362). Bu terör saldırısı küresel çapta güvenlik açısından yeni bir meseleyi tartışılır hale getirmiş ve hemen akabinde başta ABD olmak üzere küresel güçlerin teröre bakışını önemli ölçüde değiştirmiştir. Batılı değerlere ve Batı medeniyetine topyekun bir saldırı olarak nitelendirilen bu eylemi El-Kaide'nin üstlenmesi ise Müslüman kimliği üzerinden İslam'ın ötekileştirilmesini ve "İslami terör" yaftalamasını beraberinde getirmiştir.

Bu bakımdan 11 Eylül 2001 saldırıları, güvenlik konusunda kavramsal açıdan sıradan bir değişikliğin çok ötesine geçerek ciddi bir paradigmat dönüşümün önünü açmış ve başta ABD olmak üzere pek çok ülkenin terör olgusuna ve algısına yaklaşımını değiştirmiş ve bu algı sonucunda değişen yeni güvenlik konseptlerini tedavüle sokmuştur. Dolayısıyla dünya bu tarihten itibaren sadece güvenlik açısından değil terörizm, insan hakları, özgürlük, savaş, siyaset, hukuk, ekonomi vb. pek çok alanda değişim ve dönüşümlerle de yüzleşmeye başlamış ve geri dönülmez yeni bir sürece evrilmiştir. Aslında 11 Eylül 2001 saldırıları, eski düzenin enkazından doğan yeni sorunları öngörmenin ve çözmenin zorluklarını da açıkça gösteren bir olgu olarak tarihe geçmiştir (Ifantis, 2002, s. 1).

11 Eylül'den sonra küresel çapta söz sahibi olan ülkelerin politika yapımcıları mevcut sorunları çözmek için harekete geçmiştir. Bu konudaki lider ülke terör saldırısını bizzat yaşayan ABD olmuştur. Kongrenin ve Amerikan halkının tam desteğini alan Bush yönetimi için terörizm en önemli tehdit ve öncelik haline gelmiştir (Byman, 2005, s. 166). Bu meyanda ABD Başkanı George Bush, Temsilciler Meclisi ve Senato'nun 20 Eylül 2001'deki müşterek toplantısında "teröre karşı savaş" (war on terror) içerikli tarihi bir konuşma yapmış ve "haçlı seferi" (crusade) benzetmesinde bulunmuştur. Bush'un bu konuşması, ABD ve pek çok müttefikinin özellikle güvenlik başta olmak üzere diğer alanlardaki konseptlerini ve paradigmalarını değiştirmesine sebebiyet vermiştir. Bu değişimler küresel çapta adına terörizmle savaş denilen ve eşi benzeri görülmemiş yeni bir döneme geçişin kapılarını sonuna kadar aralamıştır (Arslan, 2019, s. 339).

Netice olarak dünyanın gidişatına yön veren küresel güçler, kendilerinin dizayn ettiği yeni bir düzeni inşa etmenin peşine düşmüşlerdir. Bu düzen, içinde yükselen ideolojik yapılanmaların yanı sıra her türlü illegal oluşumu meşrulaştırmaya çalışan, vekalet, hibrit vb. savaş türlerini, asimetrik tehditleri, küresel terör örgütlerini ve çeşitli güç odaklarını barındırmaktadır. Küresel güçler kendi çıkarları doğrultusunda yeni düzenin pastasından en büyük payı kapmak için güvenlik konseptlerini bu yönde değiştirmeye başlamışlardır.

3. TÜRKİYE'NİN YENİ GÜVENLİK KONSEPTİNİ TETİKLEYEN GELİŞMELER

Türkiye, cumhuriyetin ilanından günümüze kadar geçen süreçte kendi güvenliğini sağlamak için jeopolitik düzeydeki gelişmelere göre pozisyon almış, iç ve dış kaynaklı isyan, terör, savaş vb. tehditlere ve risklere karşı her zaman teyakkuza olmuştur. Bu da Türkiye'nin, daha genel olarak toplumun, tarihsel bağlamda kendine özgü bir güvenlik tanımlamasına sahip olduğunu ve bu çerçevede güvenliğini inşa etmeye çalıştığını ortaya koymaktadır (Aydın ve Ereker, 2013, s. 2). Bu nedenle Türkiye değişen konjonktürel şartlara göre yeni güvenlik konseptlerini, tedbirlerini ve politikalarını şekillendirmiştir. Bunun ilk izlerini Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk döneminde görmek mümkündür. Türkiye, cumhuriyetin erken döneminde bizzat Atatürk'ün yurttan sulh, cihanda sulh ilkesi doğrultusunda verdiği talimatlarla açtığı yolda, güvenlik konseptini şekillendirmiş ve bu bağlamda pek çok politikayı yürürlüğe sokmuş ve sonrasında da dönemin şartlarına göre oluşturduğu kurumsal yapılarda zaman zaman tadilat, tasfiye ve yeni oluşumlara gitmiştir (Arslan, 2020, ss. 62-75). Türkiye'nin gerek iç ve gerekse de dış güvenliğini sağlamak için attığı bu adımlar, içinde bulunulan dönemin şartlarına göre de facto uygulamalar olarak tezahür etmiştir. Dolayısıyla küresel ölçekte gelişen olaylara göre artan tehditler ve riskler elbette ki Türkiye'nin gözünden kaçmamış ve Türkiye güvenlik konseptini aldığı tedbirlerle bu minvalde şekillendirmeye çalışmıştır.

İkinci Dünya Savaşı ve sonrasındaki Soğuk Savaş yılları Türkiye'nin güvenliğini sağlamak için teyakkuza olduğu bir başka dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde Türkiye'nin pozisyonuna bakıldığında, kendi güvenliğini sağlamak için alınan tedbirlerin ve takip edilen politikaların izlerini görmek mümkündür. Buna göre savaş yıllarında tarafsızlık üzerine bir politika takip edilmiş ve güvenlik konsepti bu duruma göre inşa edilmiştir. Savaş sonrasında oluşan yeni dünya düzenine göre pozisyon değişikliğine gidilerek NATO'ya üye olunmuş ve Soğuk Savaş döneminde kuzey komşusundan gelmesi muhtemel güvenlik riskine karşı bir önlem alınmıştır. SSCB'nin dağılması Soğuk Savaş dönemini bitirmiştir. Ancak aslına bakmak gerekirse Soğuk Savaşın sona ermesi ve SSCB'nin dağılması Türkiye'nin iç ve dış güvenlik konularındaki kaygılarını hafifletmemiştir. Aksine SSCB'nin dağılması uluslararası dengeler açısından bir boşluk yaratmış ve bu durum güvenlik açısından yeni ve başka sorunlara neden olmuştur. Türkiye, bu sorunlardan fazla etkilenmemek adına stratejik konumu gereği tarihsel, kültürel ve dinsel yönlerden de aralarında bir bağ bulunan Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu'daki gelişmelere göre pozisyon almaya ve politikalar geliştirmeye devam etmiştir. Bu nedenlerle Türkiye, oluşturulan yeni sistemin sorunlu hale getirdiği bölgelerle ve komşularıyla geçiş güzergahı olmasını bir avantaja dönüştürmek ve Soğuk Savaş sonrası kaybettiği düşünülen prestijine hanel getirmemek için yeniden şekillenen dünya düzenine göre geliştirdiği yeni politikalarla ve konseptlerle güvenliğini sağlamaya çalışmıştır (Aydın ve Ereker, 2014, s. 134).

Dünya haritasına bakıldığında Türkiye'nin jeopolitik konumunun önemi ve içinde yer aldığı coğrafyanın zorluğu ortaya çıkmaktadır. Türkiye bu gerçekliğin yanı sıra 2000'li yıllara içteki siyasi istikrarsızlık ve ekonomik krizlerin yanı sıra küresel ve bölgesel gelişmelerin getirisi olan çeşitli güvenlik kaygılarıyla girmiştir. Bunlara ilaveten 11 Eylül 2001 saldırılarının gerçekleşmesi güvenlik açısından dünyayı geri dönülmez bir sarmalın içine sokmuştur. Bu gerekçeyle terörle mücadele bağlamında ABD öncülüğünde şekillendirilmeye çalışılan yeni

dünya düzenine göre başlatılan bölgesel savaşlar, işgaller ve artan terör olayları yoğunluklu olarak Türkiye'nin nüfuz sahasına yakın yerlerdeydi ve elbette bunlardan Türkiye'nin etkilenmemesi düşünülemezdi.

11 Eylül'den kısa süre sonra ABD'nin Irak'ı işgaliyle başlayan süreçle birlikte Arap Baharı'nın tetiklemesiyle 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş Türkiye'nin güvenliğine yönelik yeni tehditleri ortaya çıkarmıştır. Türkiye'nin Suriye ile 911 kilometrelik bir sınırı paylaşmasının ve Suriye'de yaşanan iç huzursuzlukların, terör olaylarının ve savaştan kaçan milyonlarca insanın Türkiye sınırına akın etmesinin doğrudan Türkiye'yi negatif yönden etkilememesi düşünülemezdi (Bekar, 2019, s. 196). Dolayısıyla tüm bu gelişmeler Türkiye'yi iç ve dış güvenlik konularında yeni konseptler geliştirmeye ve pozisyon almaya itmiştir.

Türkiye'nin yeni güvenlik konseptleri ve politikalar geliştirmesinin önemini ve bir o kadar da zorunluluğu ortaya koyan başka gelişmeler de vardı. Türkiye'nin içeride ve dışarıda yıllardır mücadele ettiği PKK terör örgütüne FETÖ ve DEAŞ gibi yeni terör örgütleri eklenmişti. Üstelik uluslararası anlaşmalara göre müttefikimiz olan ancak özde değil sözde müttefiklik yapan devletler, Türkiye'nin mücadele ettiği terör örgütlerine, elebaşlarına ve militanlarına barınma, istihbarat, mali, silah yardımı vb. yapmakta ve bunların yuva (landırıl)ması için gerek kendi ülkelerini ve gerekse de sınırlarımıza yakın toprakları mümbit hale getirmek için yarışmaktaydılar.

4. MİLLİ GÜVENLİK KONSEPTİNDE ASKERİ İRADEDEN SİVİL İRADEYE GEÇİŞ

Türkiye 2000'li yıllara siyasi ve ekonomik sıkıntılarla boğuşarak girmiştir. Bu yıllarda Türkiye sık sık değişen koalisyon hükümetlerinin yarattığı siyasi istikrarsızlıklarla, patlak veren ekonomik krizlerle, 1984 yılında silahlı saldırılarını başlatan PKK terör örgütünün iç güvenliği tehdit eden terör eylemleriyle beraber farklı sorunların yarattığı kaotik sarmallarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Güvenlik konusunda MGK bu dönemin önemli bir enstrümanı olarak ön plana çıkmaktaydı. MGK'dan çıkan askeri ağırlıklı kararlar kamuoyunda günlerce tartışılmakta, toplumsal kutuplaşmalar artmakta ve askeri kanat sivil bürokratlara brifingler vermekte ve siyasi irade mevcut sorunların çözümünde yetersiz kalmaktaydı. PKK'nın başını çektiği anarşi ve terör ortamını bitirmek, siyasi ve ekonomik istikrarı sağlamak için takip edilen politikalarda askeri önlemlerin ağırlığı ön plana çıkmaktaydı. Türkiye'nin bu dönemde yaşadığı tecrübeye bakıldığında, milli güvenliği tehdit eden her türlü unsura karşı topyekün mücadele etmek yerine sadece askeri tedbirlere başvurmak tercih edilmekteydi ve bu yöntem de terör ve şiddet faaliyetlerini önlemede yetersiz kalıyordu.

Ak Parti'nin 3 Kasım 2002 seçimlerinden sonra tek başına iktidara gelmesi Türkiye'de koalisyon hükümetleri dönemini sonlandırmıştır. İktidarın AB uyum süreci kapsamında yürüttüğü kararlı politikalar, beraberinde MGK'nın yapısında değişiklikler getirmiş ve Türkiye'de demokratikleşmenin ve sivil siyasetin etkin olduğu bir dönemin kapılarını aralamıştır. Bu meyanda MGK, 2001-2003 yılları arasında kapsamlı reformlar ve değişiklikler yaşamıştır. Gerçekleştirilen reformlarla MGK içindeki askeri ağırlık sonlanmaya ve alınan kararlarda sivil iradenin ağırlığı hissedilmeye başlamıştır. Bu da beraberinde askerinin siyasete müdahalesinin sonlandığı ve gerçek kimliğine geri çekildiği iddialarını gündeme getirmiştir. Ayrıca gerçekleştirilen reformlar, siyasetin demokratikleştiğinin ve sivilleştiğinin, milli güvenlik politikasının belirlenmesinde tüm sorumluluğun ve yetkinin o dönem için Başbakan'a geçtiğinin ve MGK'nın Türk siyasetindeki rolünün artık tamamen bir danışma organı hüviyetine indirildiğini tarihe kaydetmiştir (Kaynar, 2017, s. 539-540).

Türkiye'nin 2000'li yılların başında güvenlik politikaları ve konseptleri bağlamında yaşadığı bu değişimler sıklıkla vurgulandığı gibi 11 Eylül 2001'den sonrasına denk gelmektedir. Bunlar ABD'ye yönelik saldırılardan sonra NATO'nun Afganistan'a müdahalesi ve ABD'nin yapay bahanelerle Irak'ı işgali sürecinde ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin stratejik konumunun önemi 11 Eylül saldırılarından sonra yeniden gündeme gelmiş ve Türkiye de bu pozisyonunu kullanarak yerini sağlamlaştırmaya çalışmıştır. Türkiye, NATO operasyonu kapsamında Afganistan'a asker göndermiş ve zamanı gelince ISAF (International Security Assistance Force) gücünün komutasını da üstlenmiştir. Türkiye, güvenlik politikalarında ve konseptlerinde yeni stratejiler takip ederek taktiksel açılımlar geliştirmiş, bölgesel ve ikili ilişkiler kapsamında proaktif bir dış politika yaklaşımını benimsediğini çeşitli platformlarda müttefiklerine sıklıkla hatırlatmıştır. Kısacası yeni konjoktürel gelişmeler bağlamında Türkiye güvenlik politikalarının ve konseptlerinin ana çerçevesini, küresel, bölgesel ve ikili ilişkilere bağlı olmak üzere ayrı ayrı ve ancak birbirini tamamlayan düzeylerde oluşturmanın peşine düşmüştür (Ayдын ve Ereker, 2014, s. 147).

Yaşanan bu tür gelişmelere, değişim ve dönüşümlere bakıldığında Türkiye'nin yeni güvenlik konseptinin ve diğer alanlardaki politikalarının belirlenmesinde sivil siyasetin etkinliğinin arttığı müşahede edilmektedir. Türkiye içine evrildiği yeni güvenlik konseptine uygun olarak önceki durağan iç ve dış politikardan vaz geçmiş ve daha katmanlı reaktif ve proaktif iç ve dış politikalar takip etmeye başlamıştır.

5. İÇ GÜVENLİK YASASI'NIN KABULÜ VE TERÖRLE MÜCADELEDE YENİ DÖNEME GEÇİŞ

Türkiye kamuoyunda "İç Güvenlik Paketi" olarak bilinen yasa değişikliğini, artan terör olaylarının, 2013'teki Gezi Parkı eylemlerinin ve emniyet, yargı ve TSK başta olmak üzere devletin kılcal damarlarına kadar bütün kurumlarına sözde legal yöntemleri kullanma kılıfıyla illegal yollarla çok gizli bir şekilde sızan "paralel devlet yapılanması"nın 17-25 Aralık bürokratik sivil darbe teşebbüsünün güvenlik konusunda yarattığı sorunlar sebebiyle gerçekleştirmiştir. Belirtilen gelişmeler üzerine Ak Parti iktidarı, devletin iç ve dış güvenliğini daha sağlam temeller üzerine tesis etmek ve mevcut sisteme güvenlik açısından işlerlik kazandırmak için 2015 yılında yeni bir "İç Güvenlik Yasası" çıkarmıştır. Yasa, yoğun tartışmaların gölgesinde şekillenmiş, "6638 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" teklifi ile TBMM'de kabul edilmiş ve Resmi Gazete'nin 4 Nisan 2015 tarihli 29316 sayısında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (<https://www.resmigazete.gov.tr>).

Aslına bakmak gerekirse iç güvenlik yasasının kabulü sonucu 6638 sayılı kanunda yapılan değişiklikler yeni bir güvenlik reformu kabilindeydi. Yenilenmiş yasayla Polis Akademisi Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'nda sınırları kanunla çizilen değişiklikler gerçekleştirilmiş ve belirlenen amaç doğrultusunda devletin mevcut iç güvenlik sistemi ve stratejisi yeniden şekillendirilmeye ve daha aktif bir hale getirilmeye çalışılmıştır. Nitekim güvenlik reformu kapsamında alınan yeni tedbirler ve dönüşüm FETÖ'nün 15 Temmuz 2016'daki hain darbe teşebbüsünde kendisini göstermiştir. FETÖ denilen hain örgüt, yıllarca gizli bir şekilde ışık evlerinde eğiterek radikalleştirdiği ve altın nesil ismini verdiği militanları eliyle devletin kılcal damarlarına kadar sızmış ve en önemli güç odaklarını ele geçirmişti (Arslan, 2016: 86). İç Güvenlik Yasasından sonra bu sefer devlet FETÖ'ye belirli oranda sızmayı başarmıştır. Dolayısıyla kabul edilen yasayla devletin iki güvenlik kurumu olan Emniyet Teşkilatı ile Jandarma Genel Komutanlığı'nda kısmen de olsa sağlanan denetim ve gözetim işe yaramıştır. Bunun bir getirisi olarak 15 Temmuz hain darbe girişimi sırasında jandarma aktif olarak darbecilerin yanında yer almamış, aksine içindeki hainlerden temizlendiği nispette darbe teşebbüsüne karşı direnmeye çalışmıştır (Aslan, 2016, s. 16).

Yeni güvenlik konsepti kapsamında FETÖ ile daha etkin mücadele için 20 Temmuz 2016'da Cumhurbaşkanı Erdoğan başkanlığında bir MGK toplantısı yapılmıştır. Toplantı sonunda bir tavsiye kararı alınmış ve Bakanlar Kurulu'na olağanüstü hal ilan etme yetkisi verilmiştir. Alınan tavsiye kararı yapılan yazılı bir açıklamayla kamuoyuna duyurulmuştur (Kaynar, 2017, s. 542). MGK'da alınan karar gereği 21 Temmuz 2016'da olağanüstü hal ilan edilmiştir. Ayrıca iç güvenlik sisteminin yeniden revize etmek ve iç güvenliği sağlayan hizmet birimlerini aynı çatı altında toplamak, aralarında iş birliği ve koordinasyon sağlamak, istihbarat vb. sorunların yaşanmaması için de belirlenen iç güvenlik politikaları çerçevesinde yeni düzenlemelere gidilmiştir. Bu bağlamda 668 sayılı olağanüstü hal kararnamesi kabul edilmiş ve Resmi Gazete'nin 27 Temmuz 2016 Çarşamba günü 29783 sayılı 2. mükerrer sayısında yayımlanarak Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın İçişleri Bakanlığı'na bağlandığı duyurulmuştur (Tekiner ve Gemici, 2019, s. 34).

Türkiye'nin güvenlik konsepti bağlamındaki başka bir uygulaması ise "6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 21 Ocak 2017 tarihinde kabul edilmesidir. Anayasa'da yapılan değişiklikle milli güvenlikle ilgili yetki tamamen cumhurbaşkanının uhdesine verilmiştir. Bu durum Resmi Gazete'nin 11 Şubat 2017 tarih ve 29976 sayısında yayımlanmıştır (<https://www.resmigazete.gov.tr>). Böylece 6771 sayılı kanunda yapılan değişiklik ile 1982 Anayasası'na göre Bakanlar Kurulu'nun TBMM adına yerine getirdiği milli güvenlikle ilgili tüm politikaların belirlenmesi ve kararların alınması konusunda tek yetkili merci cumhurbaşkanı olmuştur (Taşçıoğlu, 2018, s. 297).

Bu arada Türkiye parlamenter sistemden cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş için 16 Nisan 2017'de anayasa değişikliği için referanduma gitmiştir. Referandum sonucunda anayasa değişikliğinin halk tarafından %51.41'le kabul edilmesiyle Türkiye'de rejim değişikliği yaşanmıştır. Yeni sistem için 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili Genel Seçimleri sonucunda parlamenter sistem sona ermiş, yasal ve fiili olarak Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmiştir (Turan, 2018, s. 43).

Türkiye'nin yeni geçtiği cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin tam olarak oturması, işlevsel hale gelmesi ve kanıksanması zamanla gerçekleşecek bir olgudur. Ancak özellikle 2001 saldırılarından sonra şekillenen yeni dünya düzenindeki siyasal, sosyal ve ekonomik alanlardaki hızlı değişim ve dönüşümler, küreselleşmenin güvenlik üzerinde yarattığı riskler ve yeni tehdit algılamaları (Ağır, 2015, s. 110), güvenlik alanında değişen konseptler ve politikalar, bu yöndeki kararların hızlı alınmasını ve hemen uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla aynı zorunluluk Türkiye için de fazlasıyla geçerlidir. Özellikle Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik ve stratejik önemin yarattığı muhtemel riskler ve tehditler, içinde yer alınan zorlu coğrafya, istikrarlı ve güçlü güvenlik tedbirlerini almayı gerektirmektedir.

6. YENİ GÜVENLİK KONSEPTİNİN TEMEL FELSEFESİ

Atalarımızın "Bir musibet bin nasihatten evladır" sözünün bir yansıması kabilinden sayılabilecek bir şekilde Türkiye 17-25 Aralık ile 15 Temmuz'u yaşadıkten sonra güvenlik politikalarında köklü değişimlere gitmiş ve "yeni güvenlik konsepti"ne geçmiştir. Türkiye'nin yeni güvenlik konseptinin temel felsefesini ve hangi gerekçelerle oluşturulduğunu ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan 22 Kasım 2016'da Polis Akademisi'ne yönelik olarak düzenlediği "Türkiye'nin Yeni Güvenlik Konsepti" konferansında detaylı bir şekilde açıklamıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan yaptığı konuşmanın satır aralarında yeni güvenlik konseptinin felsefesini şu şekilde ortaya koymuştur: *"Artık tehditlerin kapımıza dayanmasını, canımızı acıtmasını beklemeyeceğiz. İçeride ve dışarıda hangi tehdit söz konusu olursa olsun biz üzerine gidecek, sorunları bizzat kaynağında çözeceğiz, kapıya geldikten sonra değil. Buradaki güvenlik kavramı sadece asayiş, sadece sınırların korunmasını kapsamıyor. Savunmadan emniyete, adaletten sağlığa, ekonomiden ulaşıma, enerjiden eğitime, bilişimden şehirleşmeye her konu yeni güvenlik konseptimizin içindedir. Biliyoruz ki günümüzde tüm hızıyla süren küresel mücadele her alana sirayet etmiştir. Biz sınır güvenliğinizi istediğiniz kadar iyi sağlayın, ekonominizi güvenceye alamamışsanız o sınırlar kendi kendini bir defa tehdit ederek çöker. Siz istediğiniz kadar en modern teknolojileri kullanarak mükemmel bir asayiş düzeni kurun, enerji güvenliğinizi sağlayamamışsanız hiçbiri işe yaramaz. Bu örnekleri olabildiğince çoğaltmak mümkündür. Ülkemizin yeni güvenlik konsepti tüm alanları kapsamakla birlikte, mutlaka önceliklerimiz olacaktır ve vardır."* (<https://www.tccb.gov.tr>).

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın temel çerçevesini çizdiği gibi güvenlik konusunda yeni bir konsept oluştururken mutlaka güvenliğin değişen parametrelerini göz önüne almak gerekmektedir. Bu sebeple sorgulanması gereken hususlar bulunmaktadır. Bunlar arasında özellikle güvenliğin tüm boyutları ve alanlarıyla tamamen oturtulması, iç ve dış güvenliği tehdit eden aktörel kaynakların tespiti, bu kaynaklardan gelmesi muhtemel tehditlerin, risklerin ve meydan okumaların iyi analiz edilmesi, sağlam bir istihbarat ağının kurulması ve sahadaki birimler arasında koordinasyonun sağlanması elzemdir. İlaveten güvenliğin sağlanmasında işe koşulacak personelin teçhizat, araç ve gereç bakımından donatılması ve bunların yeni savaş ve çatışma şartlarına göre her ortamda görev alabilecek kapasitede eğitime tabi tutulmasını gerekmektedir.

Yıllardır terörle başarılı bir şekilde mücadele eden Türkiye'nin özellikle son yıllarda savunma sanayisinde yaptığı atılımlar ve geliştirdiği teknolojiyle karada, havada ve denizde kullanılmak üzere çeşitli tarzlarda ürettiği silahlar dışa bağımlı olmayı belli ölçülerde azaltmıştır. Bu şekilde güvenlik güçlerini genelde milli silah sistemleriyle donatmaya ve onlara her türlü şartta mücadele etmeyi strateji olarak benimsetmeye başlayan Türkiye, geliştirdiği yeni güvenlik politikaları doğrultusundaki konsept ve paradigma değişikliklerinin sonuçlarını sahada toplamaya başlamıştır. Bir başka ifadeyle Türkiye yeni güvenlik konseptinin felsefesine uygun olarak iç ve dış güvenliğini tehdit eden FETÖ, DEAŞ, PKK ve onun Irak ve Suriye'deki uzantısı PYD/YPG'ye karşı tehdidin nereden kaynaklandığına ve geldiğine bakmaksızın sınır içinde ve ötesinde başarılı operasyonlar yapmaya başlamıştır (Arslan, 2021, s. 83).

Bu arada terörle mücadele konusunda bir gerçekliğe dikkat çekilmelidir. O da PKK, DEAŞ ya da benzeri terör örgütü militanlarının güvenlik güçlerinin karşısına eli silahlı çıkmalarının aksine FETÖ militanlarının ellerinde silahla güvenlik güçlerinin karşısına çıkmadığıdır. FETÖ'cülerin en büyük silahı takiyye yani gizliliklerdir. Hangi örgüt militanı olursa olsun güvenlik güçleri ve MİT elemanları sınır içinde ya da dışında yaptıkları başarılı operasyonlarla derdest ettikleri teröristleri adalete teslim etmeye, karşılıklarını silahla çıkanları da etkisiz hale getirmeye devam etmektedir.

7. "ARA-BUL-YOKET" STRATEJİSİ VE TERÖRLE MÜCADELEYE ETKİSİ (2015-2021 ARASI)

Yapılan çalışmalar terörizmin artık küreselleştiğini ve dolayısıyla sınırları aşan bir özelliğe ulaştığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle terörle mücadelede başarıya ulaşmanın önemli faktörlerinden birisi de terörün ve

teröristlerin beslendiği ekosistemi yok etmekten geçmektedir. Türkiye bu gerçeklikten hareket ederek, yeni güvenlik konseptinin temel felsefesi gereği terörle mücadelesini sadece kendi toprakları içinde değil aynı zamanda terörün beslendiği Irak ve Suriye gibi komşularının topraklarında da dikkatli bir şekilde sürdürmektedir. Ancak Türkiye operasyonları yaparken asıl amacının komşu ülkelerin toprak bütünlüğüne göz dikmek değil, sadece bu ülkelerden Türkiye'ye yönelen terör tehdidinin kaynağını kurutmak olduğunu sık sık muhataplarına hatırlatmakta, Suriye ve Irak'ta askeri varlık bulundurmasının gerekçesini bu şekilde izah etmektedir.

Türkiye'nin bu minvaldeki yeni güvenlik konseptinde terörle mücadele konusunda gerek sınır içinde ve gerekse de sınır dışında takip ettiği yeni stratejisinin adı: "Ara-bul-yoket" yöntemidir. Bu yöntemle teröristlerin sahadaki mevcut tüm barınma alanlarının ve inlerinin yok edilmesi amaçlanmaktadır. Güvenlik güçleri istihbarata dayalı olarak belirli bir stratejiyle planladığı "ara-bul-yoket" sistemine göre nokta operasyonlar düzenlemekte ve terörü kaynağında yoketmektedir. Böylelikle de terör örgütleri üzerindeki baskı sürdürülmekte, tabir caizse kafalarını kaldırmalarına fırsat verilmeden bölge terör örgütlerine ve teröristlere "dar" edilmektedir (<https://www.milliyet.com.tr>).

7.1. "Ara-Bul-Yoket" Stratejisinin Sınır İçindeki Yansımaları

İç güvenlik yasasının 2015 yılında çıkmasından itibaren kendi bünyesine habis bir ur gibi yerleşmiş vatan hainlerinden temizlenmeye başlayan ve 15 Temmuz 2016 darbe teşebbüsünde bunun meyvesini devşiren Türkiye, 15 Temmuz'dan sonra da akıllarını ve ruhlarını vatan haini bir beşere teslim etmiş FETÖ militanlarından hızlıca temizlenmeye devam etmiştir. Hiç de azımsanmayacak sayıda yapılan tasfiyeler üzerinden TSK'nın ve güvenlik güçlerinin zayıfladığına dair negatif değerlendirmelere muhatap kılınan Türkiye, tüm bu iddiaları çürüten bir mahiyette, geriye kalan ve hizmetini devlete, millete ve vatana yapan yerli ve milli güvenlik unsurlarıyla sınır içinde ve sınır dışında terör örgütlerine karşı başarılı operasyonlara imza atmış, gerekli cevabı sahada vermiş ve vermeye devam etmektedir. Öyleki aşağıda rakamlarla detaylandıracağımız üzere Türkiye 2015-2021 yıllarını kapsayan kısa bir dönemde yeni konseptin felsefesine göre uyguladığı "ara-bul-yoket" sisteminin getirisiyle sınır içinde ve sınır dışında mücadele ettiği terör örgütlerinin belini kırmış ve inlerine girmiştir.

Bu süreçte PKK'ya karşı yürütülen mücadele kapsamında, yıldırım, pençe, Şehit Eren Bülbül anısını yaşatmak için Eren vb. isimler verilerek sürdürülen operasyonların ilk etabında, yurt içindeki terör örgütünün faaliyet alanlarını, insan, lojistik ve finansal kaynaklarını önemli ölçüde pasifize etmek ve sınır güvenliğini sağlamak vardı. Bu nedenle Türkiye'nin 2015 yılında PKK terör örgütüyle mücadelesi iç güvenlik hareketi çerçevesinde önce kırsal ve kent merkezlerinde yoğunlukla karşılık vermek şeklindeki operasyonlarla başlamıştır. Akabinde bu hareketler şekil değiştirmiş 2016 ve 2017 yıllarında Suriye, Irak ve İran sınır hattında önleyici operasyonlar formatına evrilmiştir (Özçelik ve Acun, 2018, s. 9).

Türkiye bu dönemdeki terörle mücadele konusundaki kararlılığıyla ve gerçekleştirdiği başarılı operasyonlarla, ilk silahlı eylemlerine 1984'te başlayan PKK'nın belini kırmış ve örgütü kırsalda en fazla minimize olduğu ve lojistik sağlayamaz hale düşürmüştür. Güçlü ve sağlam istihbarat ağı, teknolojik donanım ve iyi eğitilmiş personel sayesinde güvenlik güçleri kırsal alanda PKK'ya karşı kontrolü tamamen sağlamış durumdadır. Bu konudaki kararlılık öylesine konsantre bir halde yürütülmektedir ki sahada ayak basılmamış yer bırakılmamakta ve operasyonlar hız kesmeden kesintisiz bir şekilde devam ettirilmiştir. Bunun bir getirisi olarak PKK terör örgütü yıllardır bir taktik olarak uyguladığı kış ve yaz üslenmesini artık eskisi gibi rahat yapamaz hale gelmiştir (Gökçe, 2022, Yıl: 6, S. 64, <https://kriterdergi.com>).

Ara-bul-yoket stratejisiyle yurt içinde PKK'ya karşı yapılan operasyonların başarısı rakamlara yansımış durumdadır. İç güvenlik yasasından sonra gerçekleştirilen operasyonlarla yurt içindeki terörist sayısı son 5 yılda büyük oranda geriletilmiştir. Yıllara göre bakılacak olursa; yurtiçindeki terörist sayısı 2016 yılında 2800 civarındayken, bu rakam sonraki yıllarda hep düşüş göstermiş, 2017 yılında 1995'e, 2018 yılında 1200'e, 2019 yılında 875'e, 2020'de 320'ye ve 2021 yılında ise 180'in altına düşmüştür. Benzer bir durum PKK'ya katılım için söz konusu olmuş ve yine rakamlar dibe vurmuştur. Örgüte 2016 yılında 706 kişi katılmışken, bu sayılar 2017 yılında 161'e, 2018 yılında 136'ya, 2019 yılında 130'a, 2020'de 53'e ve 2021 yılında da 48'e kadar düşmüştür (Gökçe, 2022, Yıl: 6, S. 64, <https://kriterdergi.com>).

2016 yılından bu yana takip edilen "ara-bul-yoket" stratejisinin istatistiksel olarak iç güvenliğe etkisi babından bir başka yansıması da PKK terör örgütünün eylem sayılarındaki düşüşte ve nasıl eylem yapamaz hale getirildiğinin

rakamsal olarak ifadesinde görülmektedir. Bu bağlamda 2015 yılında irili ufaklı 2817 eylem ya da saldırı düzenleyen PKK terör örgütü, 2016 yılında 2495, 2017 yılında 1321, 2018'de 917, 2019 yılında 722, 2020'de 331 ve 2021 yılında ise 133 eylem yapabirmiştir (Gökçe, 2022, Yıl: 6, S. 64, <https://kriterdergi.com>). Eylem bazında yıllara göre düşüş gösteren bu rakamlar, Türkiye'nin yeni güvenlik konsepti değişikliğinden sonra takip ettiği stratejinin PKK terör örgütüyle yürütülen mücadeledeki başarısının açık bir göstergesidir.

Yine bu bağlamda İçişleri Bakan Yardımcısı ve Bakanlık sözcüsü olan İsmail Çataklı da 4 Ocak 2022 tarihinde yaptığı açıklamayla Türkiye'nin mücadele ettiği tüm terör örgütleriyle ilgili 2021 yılı istatistiklerini kamuoyuyla paylaşmıştır. Çataklı'nın aktardığı bilgilere göre Türkiye terörle mücadele kapsamında tüm terör örgütlerine yönelik 2021 yılında kırsal alanda 504'ü büyük ve orta çaplı olmak üzere 124.159, şehirlerde ise 19.162 olmak üzere toplamda 143.321 operasyon yapmıştır. Çataklı, 2021 yılında kırsal alanda ve şehirlerde terör örgütlerine yönelik icra edilen operasyonların bilançosunu ise şu şekilde aktarmıştır: *"Yılın tamamında tüm terör örgütlerden 1140 terörist etkisiz hale getirilmiştir. Bu yıl etkisiz hale getirilen teröristlerden toplam 84'ü sözde üst düzey terörist olup, bunların 11'i kırmızı, 2'si mavi, 5'i yeşil, 24'ü turuncu, 35'i de gri listedeki teröristlerdir. Etkisiz hale getirilen teröristlerden 809'u PKK/KCK, 320'si DEAŞ, 11'i sol terör örgütü mensubudur. Bu yıl 200 terör örgütü elemanı, ikna edilerek dağdan indirilmiş ve teslim olmuştur. Bu sayı şunun için önemli. 2021'de örgüte 51 kişi katılmıştır. Yani örgüte katılımın 4 katını ikna ederek arkadaşlarımız dağdan indirdiler. Yıl sonu itibarıyla yurt içindeki terörist sayısı 156'nın altına inmiş durumdadır. Yapılan operasyonlar neticesinde, 2020'de 1232 sığınak, barınak, mağara ele geçirilmişken, 2021'de 1548 mağara, barınak, sığınak kullanılamaz hale getirilmiştir. 1005 silah ki bunların 574'ü ağır, 4'ü füze, 5 uçaksavar, 3 havan, 46 roketatar/lav, 23 makineli tüfek, 29 keskin nişancı tüfeği, 68 M16, 363 kalaşnikof/piyade tüfeği, 924 el bombası, 6,3 ton patlayıcı madde ki 244 kilogramı plastik, 312 mayın/EYP imha edildi, 145 bin 540 de muhtelif çapta mühimmat ele geçirilmiştir."* (<https://www.aa.com.tr>). Terörle mücadelede konusunda İçişleri Bakanlığı'nca paylaşılan bu verilerden hareketle Çataklı'nın sadece 2021 yılı için aktardığı rakamlara bakıldığında, Türkiye'nin yeni güvenlik konsepti bağlamında hız kesmeden devam eden terör operasyonlarının başarıyla nasıl ve hangi şartlarda sürdürüldüğünün izlerini görmek mümkündür. Ayrıca ele geçirilen mühimmatların sayısı, gücü ve çeşitliliği herhangi bir terör örgütünün kendi imkanlarıyla tedarik edebileceğinin çok ötesindedir. Dolayısıyla her anlamda donatılarak Türkiye'nin üzerine salınan bu örgütlerin, küresel ve bölgesel güçler için birer aparat ve maşa terör örgütleri olduğu ve varlıklarını bu minvalde kendilerini kullanan sahiplerinin desteğiyle sürdürebildikleri ortadadır.

7.2. "Ara-Bul-Yoket" Stratejisinin Sınır Dışındaki Yansımaları

Türkiye rakamsal değerleri yukarıda aktarıldığı şekilde bir taraftan içeride FETÖ, PKK, DEAŞ gibi pek çok terör örgütüyle mücadelesini sürdürürken diğer taraftan da sınırlarında bir terör koridoru oluşturulmasının önüne geçmek için sınır ötesinde de DEAŞ ile PKK ve uzantılarına karşı "Fırat Kalkanı Harekatı", "Zeytin Dalı Harekatı", "Barış Pınarı Harekatı" ve "Barış Kalkanı Harekatı" isimleriyle dört başarılı operasyon yapmıştır. Bu operasyonlarda, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ifadeleriyle vücut bulan ve Türkiye'nin yeni güvenlik konseptinin temel felsefesinin dayanağı olan yeni güvenlik doktrinine göre şekillenen ve terör tehdidini kaynağında bütünüyle bertaraf edilmesini içeren strateji devreye sokulmuştur.

Türkiye sınırları içinde pek çok kanlı eyleme imza atan terör örgütü DEAŞ ile mücadele bağlamında 215'te 187, 2016'da 367, 2017'de 500 ve 2018'de da 1130 operasyon gerçekleştirmiştir (<https://www.iletisim.gov.tr>). Ancak Türkiye'nin DEAŞ'a yönelik en büyük operasyonu "Fırat Kalkanı Harekatı" olmuştur. Türkiye, Suriye topraklarında başarılı bir şekilde icra ettiği "Fırat Kalkanı Harekatı" ile terör örgütü DEAŞ'a en büyük darbeyi vurmuş ve ağır bir yenilgi yaşatmıştır. Türkiye "Fırat Kalkanı Harekatı"nı sınır güvenliğini sağlamak ve DEAŞ'ın Türkiye'ye yönelik tehdit ve saldırılarını önlemek, ayrıca Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin ülkelerine dönmelerinin önünü açmak için gerçekleştirmiştir (Ozan, 2017, s. 48). Bu sebeplerle 24 Ağustos 2016'da başlatılan Fırat Kalkanı Harekatı 216 gün sürmüş ve 29 Mart 2017'de başarıyla bitirilmiştir. DEAŞ'a karşı yedi ayı aşkın bir süre devam eden hareketin sona erdiği MGK tarafından gerçekleştirilen bir toplantıda alınan karar gereği 29 Mart 2017'de kamuoyuna duyurulmuştur. Fırat Kalkanı Harekatıyla DEAŞ, Suriye'deki Cerablus, Rai, Dabik, Kabasin, El Bab gibi yerleşim yerlerinden sökülüp atılmış ve Suriyelilerin topraklarına dönebilmesi için bu yerler terörden temizlenmiştir. Harekat sonucunda, 2.647'si ölü olmak üzere toplamda 3.060 DEAŞ militanı etkisiz hale getirilmiştir. Buna karşın 71 şehit de verilmiştir (icisleri.gov.tr, deas%20en.pdf, 2017, s. 63).

TSK tarafından icra edilen Fırat Kalkanı Harekatı konjonktürel gelişmeler sebebiyle büyük ölçüde DEAŞ ile sınırlı kalmış, PKK'ya uzanmamıştır. Dolayısıyla bu hareket PKK terör örgütünün kontrolündeki kantonlar arasındaki toprak bütünlüğünün oluşmasını engellemiş olsa da terör örgütü üzerinde beklenen etkiyi tam olarak yaratamamıştır. Bu nedenle TSK, 20 Ocak 2018 tarihinde PKK'nın Suriye'deki uzantısı YPG/PYD'nin Afrin kantonuna yönelik olarak Zeytin Dalı Harekatını başlatmıştır (Polat, 2020, s. 70). Zeytin Dalı Harekatı tam anlamıyla Türkiye'nin yeni güvenlik konseptinin temel felsefesini yansıtır bir şekilde teröre kaynağında müdahale edilmesini içermektedir. Bu nedenle bu hareketin Türkiye'nin terörle mücadelesi bağlamında bütünlüyci bir özellik taşıdığı söylemek mümkündür (Özçelik ve Acun, 2018, s. 9).

Harekata katılan birlikler fazla bir direnişle karşılaşmadan 18 Mart 2018'de sabah saat 08.30'da Afrin kent merkezini kontrol altına almış ve PKK/PYD'nin sözde yönetim binasına Türk bayrağını çekmiştir (Özçelik, Acun, 2018, s. 29). 24 Mart 2018'de Afrin'in tamamının ele geçirilmesiyle başarıyla tamamlanan Zeytin Dalı Harekatı'nda 4.608 terörist etkisiz hale getirilmiştir (<https://www.msb.gov.tr>).

Türkiye'nin Suriye topraklarında gerçekleştirdiği bir başka hareket, "Barış Pınarı Harekatı"dır. Bu hareket, Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı hareketlerinin bir devamı niteliğindedir. Daha önceki hareketlerde olduğu gibi Barış Pınarı Harekatı'nın da asıl amacı Türkiye'nin ulusal ve sınır güvenliğini tehdit eden tüm terör unsurlarını sınır hattından temizlemektir. Bununla birlikte, Kuzey Suriye'de yaşayan bölge sakinlerinin de güvenliğini sağlamak ve onlar için bu bölgede güvenli bir yaşam alanı oluşturmak, PKK/YPG'nin ikmal hattı olarak kullandığı M4 karayolunu kontrol ederek örgütün illegal faaliyetlerini kesmek ve her zaman deklare edildiği gibi Suriye'nin toprak bütünlüğünü sağlayarak Suriye'nin bölünmesini engellemek ve terörden arınan bölgelere Türkiye'ye sığınan Suriyeli mültecilerin ülkelerine dönmesinin sağlamak amaçlanmıştır (Erol, 2019, s. 8).

TSK tarafından 9 Ekim 2019 çarşamba günü başlatılan Barış Pınarı Harekatı 25 Kasım 2019 Pazartesi günü sonlandırılmıştır. 12 Ekim'de Rasulayn, 13 Ekim'de Tel Abyad ve meskun mahalleri kısa sürede kontrol altına alınarak terörden arındırılmıştır. Harekatta Fırat'ın doğusundaki toplam 605 meskûn mahal, 4.219 km2 alan kontrol altına alınmıştır. Terör örgütünden arındırılan topraklar hem Suriyeli mültecilerin geri dönebileceği hem de bölgede mukim olan insanların huzur ve güvenle yaşayabileceği bir alan haline getirilmiştir (<https://www.kkk.tsk.tr/baris-pinari.aspx>).

Türkiye'nin Suriye topraklarında icra ettiği dördüncü hareket ise "Barış Kalkanı Harekatı"dır. Barış Kalkanı Harekatı'nın diğer üç harekate göre bir farkı bulunmaktadır. Bu fark diğer üç hareketin DEAŞ, PKK/PYD/YPG terör örgütlerini hedef almasına karşın Barış Kalkanı Harekatı'nın direk hedefinin Suriye'deki mevcut Esed rejimi güçlerini hedef almasıdır. Suriye rejimi varolan mevcut mutabakatlara rağmen 06 Mayıs 2019'da İdlib bölgesinde saldırıya geçmiş ve çok sayıda masum sivil katletmiş ve yaralamıştır. Ayrıca 1,5 milyona yakın kişinin de göç etmesine sebep olarak yine büyük bir insanlık dramı yaşanmasına neden olmuştur (<https://www.kkk.tsk.tr/bahar-kalkani.aspx>). Türkiye bölgede ateşkesin sağlanması, sivil ölümlerin, yaralanmaların ve göçlerin önüne geçmek için büyük çaba gösterirken Suriye'deki Esed rejimi, Astana anlaşmaları gereği ateşkes gözlem misyonu için İdlib'de bulunan Türk askerlerine karşı 27 Şubat 2020'de bir hava saldırısı düzenlemiş ve 33 askerimizi şehit etmiştir (<https://www.aa.com.tr>). Türkiye Suriye rejiminin İdlib'deki bu saldırısından sonra uluslararası hukuk ve BM Sözleşmesi 51. maddesinde düzenlenen meşru müdafaa hakkı çerçevesine göre karşı bir operasyon başlatmıştır (<https://www.msb.gov.tr/tr-TR/BaharKalkani>). Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar 1 Mart 2020'de yaptığı açıklamayla başlatılan hareketin adının "Bahar Kalkanı" olduğunu ifade etmiştir. TSK hareket kapsamında İHA ve SİHA'ları etkin bir şekilde kullanmış ve kısa süre içerisinde Suriye rejimi unsurlarına ağır kayıplar verdirmiştir. MSB tarafından yapılan açıklamaya göre hareketi başarıyla sürdüren TSK, 4 Mart 2020'de Esed rejimine ait 3 uçağı, 8 helikopteri, 3 İHA'yı, 151 tankı, 47 top/obüsü, 52 ÇNRA'yı ve 8 hava savunma füze sistemini imha etmiştir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Kremlin Sarayı'nda 5 Mart 2020'de İdlib müzakereleri konusunda yaptıkları görüşmelerin sonucunda İdlib'de ateşkes kararı alınmıştır (<https://www.aa.com.tr>). Harekat boyunca TSK tarafından 370 meskûn mahal ve 3394 km2'lik alan kontrol altına alınmıştır. Yürütülen askeri ve diplomatik girişimler sonucunda gerçekleştirilen heyetler arası toplantı neticesinde 5 Mart 2020'de "İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesindeki Durumun İstikrara Kavuşturulmasına İlişkin Muhtıraya Ek Protokol", 13 Mart 2020 tarihinde ise güvenli koridorun işleyişine dair uygulama esasları imza altına alınmıştır (<https://www.kkk.tsk.tr/bahar-kalkani.aspx>).

Böylece İdlib'de hızlı ve kolay bir zafer beklentisiyle sivil insanları katleden ya da yaralayan, evlerinden ve köylerinden süren Suriye rejimi, TSK'nın başarıyla icra ettiği Bahar Kalkanı Harekatı'yla durdurulmuştur. Türkiye'nin bu hareketle elde ettiği başarı karşısında Esed Rejimi çok yönlü bir gerileme girdabına girmiş, özgüvenini kaybetmiş, destekçileri tarafından sorgulanmaya başlanmış ve uluslararası alanda da yoğun bir baskı altına alınmıştır (Bayraktar, 2020, s. 97).

Türkiye, yeni güvenlik konseptinin felsefesine uygun bir şekilde icra ettiği Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı, Barış Pınarı ve Barış Kalkanı hareketleri ile Suriye'deki askeri dengeleri değiştirmiş ve güney sınırında açılması planlanan terör koridoru projesini bertaraf etmiştir. Ayrıca Türkiye jeostratejik anlamda bölgesel bir avantaj elde etmiş ve bu bölgede içinde Türkiye'nin olmadığı bir çözümün olmayacağını ve işe yaramayacağını tüm dünyaya göstermiştir. Türkiye, bu hareketler sonucunda güneyinde 220 kilometre uzunluğunda bir güvenlik koridoru oluşturduğu gibi Suriye ile varolan deniz sınırı noktasında kendi Doğu Akdeniz sınırının güvenliğini de garanti altına almıştır (Polat, 2020, s. 87-88).

Türkiye'nin yeni güvenlik konseptine göre takip ettiği dış politika gereği icra edilen bu dört hareket, sebepleri, amaçları, planlanması, meydana geliş süreçleri, stratejileri, icraları ve sonuçları itibarıyla, askeri, idari, sosyolojik, coğrafi ve demografik açılarından kapsamlı birer sınır ötesi hareket olarak değerlidir ve bu şekilde tarihteki yerlerini almışlardır. Türkiye, Suriye topraklarında icra ettiği bu hareketlerden sonra terörden arındırdığı bölgelerde varlığını sürdürmekte ve teröristlerce yapılan sızma girişimlerini anında bertaraf etmeye devam etmektedir. Ayrıca gerekmesi durumunda yeni hareketlerin yapılabileceğini "bir gece ansızın gelebiliriz" mesajıyla muhataplarına net bir şekilde deklare etmektedir.

8. SONUÇ

11 Eylül 2001 saldırıları, güvenlik uygulamaları kapsamında küresel çapta yeni konseptlere geçilmesine neden olan dünya siyasi tarihindeki mihenk taşlarından biridir. 11 Eylül 2001'den sonra başta ABD olmak üzere Batılı pek çok ülke güvenlik konseptlerini değiştirmiştir. ABD güvenlik alanındaki konsept ve paradigmatik yenilenmelerin yön vermesiyle yeni bir düzen tesis etmenin peşine düşmüş ve bunu terörle savaş adı altında yakıştırma bir isimle tedavüle sokmuş ve dünyada terörle topyekün mücadele dönemini başlatmıştır.

11 Eylül'den sonraki yeni dünya düzenine göre değişen güvenlik konsepti uygulamalarının tetiklediği gelişmeler kısa sürede Türkiye'yi de etkisi altına almıştır. ABD'nin Irak'ı işgal etmesi ve bu bölgede silah ve para yardımı yaparak vekalet verdiği terör örgütleriyle bir terör koridoru açmayı planlaması, Arap Baharı'nın getirisiyle bölgede başlayan huzursuzluklara 2011 yılında Suriye'de patlak veren iç savaşın eklenmesiyle artan terör olayları ve göçler Türkiye'yi güvenliğini derinden etkilemiştir. Bunlara ilaveten dünün Hizmet Hareketi olarak bilinen ve din istismarıyla palazlanarak bugünün FETÖ'süne dönüşen hain terör örgütünün 15 Temmuz 2016'da bir darbe teşebbüsünde bulunması Türkiye'nin terörle mücadele konusunda hızlı adımlar atmasını zorunlu kılmıştır. Bu nedenle Türkiye sınırları içinde PKK, FETÖ, DEAŞ ve diğer terör örgütleri üzerinden artan terör olaylarına ve güney sınırındaki gelişmelere karşı tedbir almak için kısa sürede dış politika, güvenlik, siyaset, hukuk, ekonomi vb. pek çok alanda değişim ve dönüşümler gerçekleştirmiştir. Bu değişimlerle Türkiye küresel, bölgesel ve tam bağımsız bir güç olduğunun tescili mahiyetinde yeni milli bir güvenlik politikası ve konsepti benimsemiştir. Yeni konsept, Türkiye'nin güvenliğini tehdit eden unsurların gelip kendisini vurmasını beklemeden, tehdidin kaynağını ve yuvalandığı yeri bulup yok etme felsefesi üzerine inşa edilmiştir. Bunun için terörün ekosistemini yok etmek üzere "ara-bul-yoket" stratejini devreye sokmuştur.

Türkiye dünya çapında değişen güvenlik konseptlerine paralel bir şekilde geliştirdiği bu politikaların meyvelerini terörle mücadelede toplamaya başlamıştır. Bu bağlamda gerçekleştirilen operasyonlarla yurt içinde ve sınır ötesinde kısa sürede büyük bir başarı sağlanmıştır. Türkiye, güvenlik güçleriyle, ordusuyla, jandarmasıyla, istihbaratıyla ve güvenlik koruyucularıyla sınır içinde ülkenin huzurunu bozmaya ve vatandaşlarının can ve mal güvenliğini tehlikeye atan PKK, FETÖ, DEAŞ başta olmak üzere diğer tüm terör örgütleriyle topyekün mücadele etmekte ve bu örgütlere karşı amansız takibini kararlı bir şekilde sürdürmektedir. Bu mücadelenin rakamsal değerleri istatistiklere yansımaktadır.

Türkiye terörle mücadeledeki hassasiyetini sınır ötesinde de göstermiş ve göstermeye devam etmektedir. Özellikle güney sınırının dibinde açılması planlanan terör koridoru, sınır ötesinde başarılı bir şekilde icra edilen Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı, Barış Pınarı ve Barış Kalkanı Harekatlarıyla engellenmiş ve bu konuda sağlam bir duruş sergilenmiştir. Türkiye sınır dışında düzenlediği başarılı hareketlerle, iç güvenliğin sağlanmasının sadece

sınır içi güvenliği garantiye almaktan değil aynı zamanda dışarıdan gelmesi muhtemel tüm tehditlerin bertaraf edilmesinden geçtiğini de gözler önüne sermiştir.

Türkiye artık, yeni güvenlik konseptinin temeli olan "ara-bul-yoket" stratejisi gereği, geliştirdiği savunma sanayisinin sunduğu yeni imkanlarla, sağlam istihbarat ağıyla ve her ortamda koordineli hareket etme kapasitesine sahip güvenlik güçleriyle, sınır içinden mi yoksa sınır dışından mı geldiğine bakmaksızın terörü kaynağında aramakta, bulmakta, yok etmekte ve buna devam etmektedir. Bu anlayış son teröriste kadar, son terörist etkisiz hale getirilene kadar sürdürülme felsefesi üzerine inşa edilmiştir. Terörle mücadelenin herhangi bir bahaneye sığınmadan, akamete uğratılmadan kararlılıkla ve kesintisiz bir şekilde devam ettirilmesi, şu ana kadar kazanılan edimlerin kaybedilmemesi adına hayati öneme haizdir. Bu gerçeklik terörle mücadelede şehit düşenlere ve gazi olanlara bir vefa borcu olduğu kadar Türkiye için de bir beka meselesidir.

KAYNAKÇA

1. Ağır, B. S. (2015). "Güvenlik Kavramını Yeniden Düşünmek: Küreselleşme, Kimlik ve Değişen Güvenlik Anlayışı", Güvenlik Stratejileri Dergisi, Y. 11, S. 22, ss. 97-130.
2. Akdeniz, H. (2017). "Değişen Güvenlik Konsepti ve Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması", ss. 63-80, Devlet Doğasının Değişimi: Güvenliğin Sınırları, Ed. Tolga Sakman, İstanbul: TASAM Yayınları.
3. Arslan, H. (2019). "Evanjelist Teolojinin Ortadoğu'daki Krizlere Etkisi". Sixth International Mediterranean Social Sciences Congress (MECAS VI), C. 3, S. 5, Milano, 333-344.
4. Arslan, H. (2020). Osmanlı'da ve Türkiye'de İç Güvenlik Politikaları, *İç Güvenlik Yönetimi ve Polislik*, Der.: İbrahim İrdem, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, ss. 47-87.
5. Arslan, H. (2021). "Tarihsel ve Teorik Perspektiften Güvenlik: Asfalia, Securitas ve Modern Dönem Bağlamında Kavramsal Bir Çerçeve", *Idea Studies Journal*, Volume: 7 / Issue: 25, Ocak, ss. 1-11.
6. Arslan, H. (2016). Dini Gruplar ve Siyaset - 2 FETÖ/PDY, Ankara: Ankara Okulu Yayınları.
7. Aslan, Ö. (2016). 15 Temmuz Darbe Girişimine Dair İlk İzlenimler ve Mukayeseli Bir Analiz, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, C. 4, S. 3, ss. 5-38.
8. Aydın, M. ve Ereker, F. (2013). Türkiye'de Güvenlik: Algı, Politika, Yapı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
9. Aydın, M. ve Ereker, F. (2014). "Türkiye'de Güvenlik: Algı, Politika, Yapı", *Uluslararası İlişkiler*, C. 11, S. 43, s. 127 - 156.
10. Bayraktar, B. (2020). Suriye'de Türkiye'nin Dengeleme Hamleleri, *Kriter Dergisi*, Temmuz-Ağustos, Yıl: 5, S. 48, ss. 96-97, <https://kriterdergi.com/file/297/suriyede-turkiyenin-dengeleme-hamleleri>, Erişim Tarihi: 13.04.2022.
11. Bekar, N. (2019). "Güvenlik Kavramının Değişimi ve Türkiye'nin Barışı Koruma Faaliyetlerine Katkısı", *Avrasya Etüdları*, S. 56, 179-202.
12. Byman, D. (2005), "Strategic Surprise And The September 11 Attacks", *Annual Review Of Political Science*, Vol.: 8, pp.: 145-170.
13. Erol, M. (2019). Batı Basımında Barış Pınarı Harekatı, İstanbul: SETA Yayınları.
14. Gökçe, G. (2022). "Türkiye'nin Artan İstihbarat Kapasitesi ve Terör Örgütü PKK ile Mücadele", *Kriter Dergisi*, Ocak, Yıl: 6, S. 64, <https://kriterdergi.com/dosya-turkiyede-ve-dunyada-istihbarat-turkiyenin-artan-istihbarat-kapasitesi-ve-teror-orgutu-pkk-ile-mucadele>. Erişim Tarihi: 10.04.2022.
15. Güvenlik Teorileri ve Bölgesel Tehdit Analizi (2021). Ed.: Şahin, G. , İstanbul: Milli Savunma Üniversitesi Yayınları.
16. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/04/20150404.pdf>, Erişim Tarihi: 10.04.2022.
17. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/02/20170211.pdf>, Erişim Tarihi: 10.04.2022.

18. <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/61114/turkiyenin-yeni-guvenlik-konsepti-konferan-sinda-yaptiklari-konusma>, Erişim Tarihi: 10.04.2022.
19. <https://www.milliyet.com.tr/gundem/son-dakika-icisleri-bakanligi-duyurdu-ilkbahar-yaz-operasyonlari-basladi-6488151>, Erişim Tarihi: 12.04.2022.
20. https://www.iletisim.gov.tr/turkce/stratejik_iletisim_calismalari/detaylar/terorizmle-mucadele, Erişim Tarihi: 12.04.2022.
21. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/icisleri-bakanligi-sozcusu-catakli-2021de-1140-terorist-etkisiz-hale-getirildi/2464934>. Erişim Tarihi: 12.04.2022.
22. <https://www.msb.gov.tr/SlaytHaber/2012019-61451>, Erişim Tarihi: 13.04.2022.
23. <https://www.kkk.tsk.tr/baris-pinari.aspx>, Erişim Tarihi: 13.04.2022.
24. <https://www.kkk.tsk.tr/bahar-kalkani.aspx>, Erişim Tarihi: 13.04.2022.
25. <https://www.aa.com.tr/tr/bahar-kalkani-harekati/suriyede-2020ye-bahar-kalkani-harekati-damgasini-vurdu/2092130>, Erişim Tarihi: 13.04.2022.
26. <https://www.msb.gov.tr/tr-TR/BaharKalkani>, Erişim Tarihi: 13.04.2022.
27. Ifantis, K. (2002), "Understanding International Politics After The 11 September Terrorist Attacks: A Note On The New Security Paradigm", Journal Of International Affairs, Vol.: 7 I.: 1, pp: 1-9.
28. Kars Kaynar, A. (2017). "Milli Güvenlik Kurulu: Yarım Asırlık Askeri Vesayet". Uluslararası Ekonomi, Siyaset ve Yönetim Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara: Ekin Kitabevi, 534-544.
29. Ozan, E. (2017). Suriye İç Savaşı ve Türkiye'nin Değişen Güvenlik Gündemi, Ankara: ANKASAM Yayınları.
30. Özçelik, N, Acun, C. (2018). Terörle Mücadelede Yeni Safha Zeytin Dalı Harekatı, İstanbul: SETA Yayınları.
31. Polat, D. Ş. (2020). Türkiye'nin Suriye'nin Kuzeyindeki Askerî Harekâtının Amaçları ve Sonuçları, Güvenlik Stratejileri Dergisi, C. 16, S. 33, s. 53-96.
32. Taşçıoğlu, Ö. L. (2018). "Milli Güvenlik Konsepti ve Milli Güvenliğin Türkiye ve Diğer Devletler Açısından Önemi". Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, S. 67, Mart, 286-299.
33. Tekiner, M. A. ve Gemici, E. (2019). "Türkiye'nin Mevcut İç Güvenlik Yapısı ve 15 Temmuz Sonrası Yeni Bir Yapılanma Modeli". Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 19, Özel Sayı, 15-40.
34. Turan, M. (2018). "Türkiye'nin Yeni Yönetim Düzeni: Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi". Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, C. 7, S. 3, 42-91.
35. Türkiye'nin DEAŞ'la Mücadelesi, <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/deas%20en.pdf>, Erişim Tarihi: 18.04.2022.
36. Ünder, M. (2020). Türkiye'nin Bütünsel Güvenlik Yaklaşımı, İstanbul: Optimist Yayın Grubu.
37. Yılmaz, S. (2011). "11 Eylül Sonrasında ABD ve Türkiye'deki İç Güvenlik Yeniden Yapılanmalarının Karşılaştırması". Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 20, S. 3, 361-380.